

Editorial

Ostatni numer „Farmakoterapii w Psychiatrii i Neurologii” z roku 2013 (3–4) otwierają zalecenia Sekcji Farmakoterapii Polskiego Towarzystwa Badań nad Uzależnieniami i Sekcji Psychofarmakologii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego dotyczące długoterminowej farmakoterapii wspierającej utrzymywanie abstynencji lub zmniejszającej spożycie alkoholu. W artykule napisanym pod kierunkiem prof. Przemysława Bieńkowskiego z Instytutu Psychiatrii i Neurologii (IPiN) w Warszawie podano praktyczne wskazówki dotyczące długoterminowej farmakoterapii uzależnienia od alkoholu, przy zastosowaniu takich leków jak akamprozat, naltrekson i nalmefen oraz disulfiram. Przedstawiono również zagadnienia wymagające dalszych badań i dyskusji, takie jak m.in. skuteczność i bezpieczeństwo innych leków (np. topiramatu), stosowanie leków depot oraz leczenia skojarzonego.

W swej pracy pogładowej prof. Jerzy Leszek z Katedry Psychiatrii UM we Wrocławiu, wybitny specjalista z zakresu choroby Alzheimera, dokonuje przeglądu leków aktualnie stosowanych w terapii farmakologicznej tej choroby oraz przedstawia główne kierunki przyszłych badań w tym zakresie. Podkreśla znaczenie terapii skojarzonej, ukierunkowanej na różne mechanizmy patogenetyczne choroby Alzheimera, czego przykładem jest łączne zastosowanie inhibitorów esterazy acetylocholinowej (np. donepezylu) i memantyny. Odnosi się również do znaczenia farmakogenetyki w zindywidualizowanym doborze leków przeciwotępiennych z uwzględnieniem ich bezpieczeństwa i efektywności klinicznej.

Autorzy z Katedry Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (Anna Szejder-Pacholek i wsp.) przedstawiają nowe dane dotyczące białka alfa-synukleiny (ASN), jednego z istotnych czynników patogenetycznych choroby Parkinsona, mogące nieść istotne implikacje diagnostyczne i terapeutyczne. W ostatnich latach pojawiły się doniesienia sugerujące prionowe właściwości ASN oraz prace dotyczące zastosowania oznaczeń stężenia ufosforylowanej i nieufosforylowanej frakcji ASN jako markera choroby Parkinsona. Prowadzone są również badania nad szczepionką przeciwko α - i β -synukleinie w tej chorobie.

Dr Bożena Kłysz i prof. Anna Członkowska z II Kliniki Neurologicznej IPiN przedstawiają możliwości zastosowania związków o działaniu antyoksydacyjnym w leczeniu udaru niedokrwienego mózgu. Głównym celem terapii antyoksydacyjnej powinno być zmniejszenie stresu oksydacyjnego, poprzez hamowanie powstawania wolnych rodników tlenowych (*reactive oxygen species* – ROS) i/lub niszczenie już powstałych. Do związków o pierwszym mechanizmie działania zaliczyć można kwas moczowy, allopurinol, oksypurinol, nimesulid, NS-398 i edarawon, a o drugim: glutation, kwas liponowy, N-acetylocysteinę, melatoninę, tirilazad, NXY-059 i STAZN. Badano również związki wykazujące aktywność podobną do enzymów antyoksydacyjnych, takie jak ebselen, SOD:Tet451, PEG-SOD 1, PEG-CAT, EUK-8 i EUK-134. Mimo pozytywnych wyników prac eksperymentalnych na zwierzętach, przeprowadzone badania kliniczne nie przyniosły jednoznacznych rezultatów i konieczne są dalsze, prowadzone według współczesnych kryteriów STAIR (Stroke Therapy Academic Industry Roundtable).

Kolejne trzy prace pogładowe dotyczą terapii choroby afektywnej dwubiegunowej (CHAD) współistniejącej z innymi zaburzeniami somatycznymi i psychicznymi. Prof. Joanna Rymaszewska z Katedry Psychiatrii UM we Wrocławiu omawia terapię zaburzenia afektywnego dwubiegunowego w chorobach przewlekłych, które u osób z CHAD występują częściej niż u osób zdrowych. Obecność choroby somatycznej ogranicza stosowanie wielu leków psychotropowych. W oparciu o ostatnie doniesienia naukowe autorka przedstawia ograniczenia co do stosowania leków przeciwdepresyjnych oraz leków normotymicznych pierwszej i drugiej generacji w najczęstszych chorobach przewlekłych, takich jak choroby układu krążenia, cukrzyca i inne zaburzenia

metaboliczne, niewydolność wątroby, nerek, padaczka i jaskra. Świadomość tych ograniczeń i uwzględnianie ich w leczeniu CHAD u osób ze schorzeniami somatycznymi może często ustrzec przed niepowodzeniami terapeutycznymi.

Praca, której pierwszym autorem jest Daria Zielińska ze Szpitala Specjalistycznego im. dr J. Babińskiego w Krakowie, przedstawia wyniki ostatnich badań dotyczących farmakoterapii CHAD ze współistniejącym uzależnieniem od alkoholu. W tym zakresie stwierdzono istotną skuteczność walproinianów, które zalecane są obecnie jako terapia pierwszego rzutu. Natomiast w różnych badaniach zachęcające wyniki uzyskano z takimi lekami jak topiramata i aripiprazol, a ostatnio baklofen i nalmafena.

Badacze z Katedry Psychiatrii UM w Poznaniu (Aleksandra Rajewska-Rager i wsp.) przedstawiają problem różnicowania klinicznego oraz postępowania terapeutycznego u dzieci z objawami zespołu deficytu uwagi z nadruchliwością (ADHD) oraz CHAD. Oba schorzenia mogą współwystępować lub też objawy ADHD mogą być prekursorem zaburzeń afektywnych. Stosowanie farmakoterapii jest związane z ryzykiem nasilenia objawów ADHD, jak również z możliwością sprowokowania fazy maniakalnej lub depresyjnej jako pierwszego epizodu CHAD. Istotne znaczenie dla dobrego efektu leczenia ma korygowanie działań niepożądanych stosowanych leków, takich jak napady drgawkowe lub tiki. W pracy przedstawiono podstawowe standardy postępowania, które powinny ułatwić postawienie właściwej diagnozy i podjęcie optymalnych decyzji terapeutycznych.

List do redakcji, którego autorem jest dr Stefan Krzymiński ze szpitala psychiatrycznego w Ciburzu, stanowi komentarz do pracy dr. Władysława Sterny dotyczącej przypadku złośliwego zespołu neuroleptycznego, opublikowanej w poprzednim numerze naszego pisma. W liście przedstawione są uwagi zarówno do etiologii zespołu w omawianym przypadku, wskazującym na możliwą rolę aripiprazolu, jak również do oceny skuteczności stosowania terapii elektrowstrząsowej. Poszerza to perspektywę czytelników naszego pisma, którzy mieli uprzednio możliwość zapoznania się ze wspomnianym opisem kazuistycznym.

Obecny numer zamyka sprawozdanie z V Szkoły European College of Neuropsychopharmacology (ECNP), jaka odbyła się w Oksfordzie w dniach 7–12 lipca 2013 roku. Szkoła ta, organizowana od 2009 roku, której kierownikiem jest prof. Guy Goodwin, obecny prezydent ECNP, cieszy się wielką i zasłużoną reputacją. W tym roku zakwalifikowano 49 osób z 23 krajów. Polskę reprezentowały autorki sprawozdania – Alina Wilkowska z Kliniki Chorób Psychiczych i Zaburzeń Nerwicowych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Agnieszka Prymus ze Szpitala MSWiA w Katowicach oraz Aleksandra Kucharska z Kliniki Psychiatrii Dorosłych UM w Poznaniu. Niniejsze sprawozdanie stanowi zwięzłe podsumowanie tygodniowego szkolenia. Jego autorki niezwykle wysoko oceniają zarówno merytoryczny, jak i organizacyjny poziom tego wydarzenia.

W niniejszym zeszycie zamieszczono również informację dotyczącą dziesiętnastej już konferencji szkoleniowo-naukowej z cyklu „Farmakoterapia, psychoterapia i rehabilitacja zaburzeń afektywnych”, z tematem „Dwubiegunowe zaburzenia afektywne, czyli depresja to nie wszystko”, która odbędzie się w Zakopanem dniach 21–22 lutego 2014.

Życzę przyjemnej lektury kolejnego numeru naszego pisma i gorąco zachęcam polskich psychiatrów, neurologów i farmakologów do nadsyłania artykułów eksperymentalnych, poglądowych i kazuistycznych dotyczących terapii farmakologicznej w psychiatrii i neurologii. Prace należy umieszczać na panelu redakcyjnym dostępnym na stronie internetowej pisma <http://fjn.ipin.edu.pl>. Jednocześnie informuję, że za rok 2013 Farmakoterapia w Psychiatrii i Neurologii uzyskała 4 punkty w klasyfikacji MNiSW. Zespół redakcyjny pisma podejmuje starania, aby w przyszłym roku punktację tę zwiększyć.

Prof. dr hab. med. Janusz Rybakowski